Deák Ferenc István

Ajánló

Barabás A. Tünde: Börtön helyett egyezség? Mediáció és más alternatív szankciók Európában. Bp. KJK-Kerszöv. 2004. 243 oldal. 3045 Ft. (KJK-Kerszöv kiadványok)

Napjaink büntetőpolitikájának egyik legnagyobb kihívása, hogy a szabadságvesztés büntetésen túl alternatívákat kínáljon a bűnelkövetők megbüntetésére, ugyanakkor olyan büntetéseket keressen, amelyek előtérbe helyezik a sértett érdekeit, és a számára nyújtandó kártalanítást.

A könyv – amely a resztoratív, azaz a kárhelyreállító igazságszolgáltatást, illetve annak legfontosabb eszközét, a mediációt állítja középpontba – nyolc fejezetre oszlik, illetve a kapcsolódó függelék is fontos információkat tartalmaz.

Az első fejezet a büntetés, a büntetőpolitika történetét vázolja fel az ókortól napjainkig. A következő anyagrész azt vizsgálja, hogy a kárjóvátétel milyen szerepet töltött be a magyar büntető-igazságszolgáltatásban. (A jóvátételt a magyar jog is alkalmazta, az egyezség fogalma csak a Csemegi kódex-szel tűnt el a hazai joggyakorlatból.) A harmadik fejezet áttekinti a szabadságvesztés visszaszorítására irányuló mai elképzeléseket, az alternatív törekvéseket napjaink Európájában. Ez után a kárjóvátétel újbóli előtérbe kerüléséről, illetve a kárjóvátétellel kapcsolatos fogalmi kérdésekről olvashatunk. A szerző ezt követően – több fejezeten keresztül is – a tettes-áldozat-egyezség megoldásaival, lehetőségeivel foglalkozik – elméleti és gyakorlati szempontból egyaránt. Ennek kapcsán megismerhetjük a Nyugat-Európában működő egyezségi programokat és a tettes-áldozat-egyezség magyarországi lehetőségeit. (Ez utóbbi fejezetből – többek között – kiderül, hogy 2003-ban három büntetés-végrehajtási intézetben – Baracskán, Szirmabesenyőn és Tökölön – kutatást végeztek az elítéltek körében a tettes-áldozat egyezség lehetőségeiről.)

E rendkívül időszerű és informatív kiadvány nemcsak a jogászok számára készült, haszonnal forgathatják a pártfogók és a büntetés-végrehajtási szakemberek is.

Kriminológiai tanulmányok 41. (Szerk. Irk Ferenc.) Bp. Országos Kriminológiai Intézet. 2004. 338 oldal. Ár nélkül.

Az Országos Kriminológiai Intézet legújabb – szokásosan magas színvonalú – évkönyve ezúttal nem tartalmaz olyan tanulmányt, amely szorosan kapcsolódna a börtönügy kérdéseihez, azonban a kötet tartalmával most is érdemes megismerkednünk.

Kó József dolgozata azt a kutatást ismerteti, amelyben a szerző bűnözéssel kapcsolatos attitűdöket vizsgálta Budapest két kerületében. Virág György és Fehér Lenke tanulmányai egyaránt a családon belüli erőszak témájáról szólnak. Ritter Ildikó írása egy, a középiskolások körében végzett viktimológiai vizsgálatról számol be. Póczik Szilveszter, illetve Nagy László Tibor tanulmányai a lakásmaffiák működé-

sét állítják középpontba. Ligeti Miklós és Tilki Katalin is azonos témát választott, dolgozataik a környezetkárosítás és annak büntethetősége kérdését tárgyalják. Parti Katalin tanulmánya az internetes bűncselekmények nyomozásával foglalkozik. A Dunavölgyi Szilveszter, Finszter Géza szerzőpáros a képviselői mentelmi jog szabályozásának európai és hazai gyakorlatát elemzi. Barabás A. Tünde – Windt Szandrával karöltve – a mediáció, vagyis a tettes-áldozat közötti egyezség témájában végzett kutatását teszi közzé a kötetben. Végezetül Kiss Anna a média és a büntetőeljárás viszonyrendszerét mutatja nemzetközi és hazai kitekintésben.

A kötet szerkesztőjének, Irk Ferencnek, az OKRI igazgatójának gondolatát kölcsönvéve kijelenthetjük, hogy a Kriminológia tanulmányok legújabb kötete is hozzájárul a kriminológiai és büntetőjogi gondolkodás modernizációjához.

Lévai Zoltán – Bauer János: A személyügyi tevékenység gyakorlata. 2., átdolg. kiad. Bp. Szókratész Külgazdasági Akadémia. 2004. 207 oldal. 2500 Ft.

Korántsem állíthatjuk, hogy a humánpolitika, az emberi erőforrás menedzsment szakterületét érintő kiadványokban bővelkedne a magyar könyvpiac. Ezen túl a jelen kötet jelentősége abból is adódik, hogy a témát gyakorlatorientált módon közelíti meg.

A szerzők négy részre osztották a könyv tartalmát. Az „Előzmények" című első rész a személyügyi (személyzeti) tevékenység hazai történetének elmúlt ötven évét tekinti át. A második rész a személyzetfejlesztés kérdéseit tárgyalja. (Ebben az anyagrészben olyan, viszonylag új fogalmakkal ismerkedhetünk meg, mint a személyügyi marketing.) A harmadik rész a személyügyi tevékenység különböző területivel – a szerzők szóhasználatában: moduljaival – foglalkozik. Így a humánstratégia kialakításától, a munkaköri követelményprofil meghatározásától kezdve, a kiválasztáson, felvételen, beilleszkedésen keresztül, a teljesítményértékelésig a személyügyi munka sok részletébe pillanthat be az olvasó. Külön fejezet tárgyalja a bérezés, ösztönzés, illetve az oktatás és továbbképzés területeit. A „Mellékeltek" című negyedik rész számos hasznos, máshol nem föllelhető iratmintát tartalmaz.

A szerzők véleménye szerint „a személyügyi tevékenység megfelelő hatékonysága akkor mutatható ki igazán, ha a feladat integrálódik a vállalti menedzsment kultúrájába és egyszer s mindenkorra a napi tevékenység elválaszthatatlan részét alkotja".

Magyar alkotmánytörténet. 5., átdolg. kiad. Szerk. Mezey Barna. Bp. Osiris Kiadó. 2003. 516 oldal. 3980 Ft. (Osiris tankönyvek)

Az első alkalommal 1995-ben megjelent – később nagy sikert aratott – egyetemi tankönyvre még a Börtönügyi Szemle 1996/2. száma hívta fel a figyelmet, ezért nem árt a könyv tartalmát újból felidéznünk.

A kötet anyaga hat részre tagozódik. Az államalapítás előtti politikai szerveződési formák után a könyv a feudális állammodelleket (patrimoniális monarchia, rendképviseleti monarchia, abszolút monarchia stb.) tárgyalja. A következő rész a feudá-

lis állam szerveit tekinti át az országgyűléstől az egyházig. A polgári államodellekkel foglalkozó részben – többek között – a magyar polgári átalakulás történetéről, az 1848-as alkotmányról, a dualista állam alkotmányáról és a két polgári demokratikus kísérlet (1918 és 1944-1949) modelljéről olvashatunk. Ehhez a részhez szervesen kapcsolódik a polgári állam szerveinek (országgyűlés, államfő, közigazgatás, törvénykezés) ismertetése. Az utolsó rész a 20. századi magyar diktatúrák (Tanácsköztársaság, a nyilas diktatúra és a szovjet típusú államberendezkedés) alkotmánytörténet tárgyalja.

A korábbi kiadású alkotmány- és jogtörténeti tankönyvek hagyományos szerkezetével szemben ebben a műben másodlagossá vált a kronologikus elrendezés, helyette a magyar állam történeti modelljeinek vizsgálata vált a fő szervező elvvé.

A szokásostól eltérően ez a legújabb kiadás nem a hiányok pótlását, hanem a didaktikusság, a tanulhatóság igényeinek kielégítését célozta meg. A változtatásokat nagy többségükben a hallgatók és az oktatók észrevételeinek figyelembe vételével hajtották végre.

Megbékélés és jóvátétel. Kézikönyv a helyreállító igazságszolgáltatásról. Szerk. Herczog Mária. Bp. Család, Gyermek, Ifjúság KKE. 2003. 270 oldal. 3990 Ft. (Család, Gyermek, Ifjúság Könyvek)

Számos országban, így nálunk is egyre elterjedtebbé és elismertebbé válik a helyreállító igazságszolgáltatás, amely az elmúlt két-három évtizedben már tért nyert a világ fejlett országaiban.

Herczog Mária célja az volt a kötet összeállításával, hogy magyarul is olvasható legyen mindaz, amit a resztorativitásról, kárhelyreállításról és ennek gyermekvédelmi, igazságszolgáltatási vonatkozásairól ma a világon tudni lehet. Noha felnőttek esetében is működik ez a technika, a szerkesztő elsősorban olyan anyagot gyűjtött össze, amely a 18 évesnél fiatalabbakkal kapcsolatos nehézségek kezelése terén hasznosítható.

A könyv egyrészt feltérképezi a módszer történetét, tapasztalatait, a rendelkezésre álló kutatási eredményeket, másrészt közreadja a módszerrel kapcsolatos eddigi hazai fejleményeket is. Gyakorlati segítséget nyújt a módszer elsajátításához, s ezen kívül a képzésben is felhasználható.

A szerzők között külföldi és hazai szerzőket egyaránt találunk. A könyvben szereplő átfogó tanulmány szerzője például Paul McCold, a helyreállító igazságszolgáltatás nemzetközi tekintélyű szakértője. Több olyan írást tartalmaz a kötet – természetesen magyar szerzők jóvoltából –, amelyekből az amerikai tapasztaltok magyarországi megvalósításáról lehet olvasni.

A szerkesztő véleménye szerint, ha nem is hagyhatjuk ki a más országokban már lezajlott fejlődési fázisokat, sokat gyorsíthatunk és pótolhatunk, ha képesek vagyunk adaptálni azt, ami máshol működik. Ugyanakkor – mutat rá Herczog Mária – nem lehet másolni és kritikátlanul alkalmazni ezeket a tapasztalatokat, mert „a kognitív tudás mellé kell a tapasztalás és a saját élmény is".

A szervezett bűnözés arcai. (Fiatal büntetőjogászok tanulmányai a szervezett bűnözésről.) Szerk. Gellér Balázs, Hollán Miklós. Bp. Rejtjel Kiadó. 2004. 259 oldal. 1800 Ft.

A kötet lényegében a „Szervezett bűnözés és büntetőjog" című 1998-ban Győrött megrendezésre került diákkonferencia anyagát, illetve az arra benyújtott dolgozatok továbbfejlesztett, „hatályosított" változatát tartalmazza.

Gellér Balázs József tanulmányában a szervezett bűnözéssel kapcsolatos jogalkotás kérdéseit tárgyalja. Kis Norbert – jelentős nemzetközi kitekintést tartalmazó – dolgozata dogmatikai és alkotmányossági kérdéseket vet fel a szervezett bűnözéssel kapcsolatos büntetőjogra vonatkozóan. Németh Imre a szervezett bűnözés elleni harc egyik fontos tényezőjére, a tanúra koncentrál, tanulmányában a tanú nevének és személyes adatainak kezelését vizsgálja. Arday Adrienn dolgozata szintén a tanú szerepével, illetve azzal foglalkozik, hogy a jelen büntetőjoga hogyan védi a tanút. Tilk Ferenc tanulmánya a szervezett bűnözés leküzdésére irányuló német törvénycsomagot mutatja be. Takács Erika írása a bűnszervezetekkel kapcsolatos 1997. évi LXXIII. törvény megalkotási folyamatáról szól. Hollán Miklós dolgozata azt vizsgálja, hogyan növelhetők a büntetési tételek szervezett elkövetés esetén. Czencz Zoltán a bűnszervezetet támogató személyt állítja középpontba, tanulmánya a támogató cselekmény jogi megítélésének 20. századi alakulását tekinti át.

A kötet – bár a büntetőjognak is csak egy nagyon szűk területét öleli fel – értékes tanulmányai révén hozzájárulhat a kodifikáció és jogalkalmazás előtt álló problémák megoldásához.

(Válogatás a Büntetés-végrehajtás Országos Parancsnokság Szakkönyvtára legújabb szerzeményeiből)